תורה אור

*יתר מיכן היו לו שתי נשים ושמותיהן שוות כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה יתר מיכן אמר ללבלר כתוב לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו:

גמ׳ כתב לגרש את אשתו ונמלך וכו׳. ואלא רישא במאי? אמר רב פפא *בסופרין העשויין להתלמד עסקינן. אמר רב אשי דיקא נמי דקתני סופרין מקרין ולא קתני סופרין קוראין ש"מ. מאי "יתר מיכן"? תנא דבי ר׳ ישמעאל לא זה שנכתב שלא לשום גירושין אלא אף זה שנכתב לשום גירושין פסול, ולא זה שנכתב שלא לשום גירושין דידיה אלא אף זה שנכתב לשום גירושין דידיה פסול ולא זה שלא נכתב לשום גירושין הא אלא אף זה שנכתב לשום גירושין הא פסול. מאי טעמא? אי כתב ונתן ספר כריתות בידה הוה אמינא למעוטי האיך קמא דלא עביד לשום כריתות אבל כתב לגרש את אשתו ונמלך דעביד לשום כריתות אימא כשר כתב רחמנא "וכתב". אי כתב רחמנא "וכתב" הוה אמינא למעוטי האי דלא איהו קא כתיב לה אבל יש לו שתי נשים דאיהו קא כתיב לה אימא כשר, כתב רחמנא לה לשמה, וסיפא למה לי? הא קא משמע לן *דאין ברירה: כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה: קטנה הוא דלא מצי מגרש ביה הא גדולה מצי מגרש ביה אמר *רבא זאת אומרת שני יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת מוציאין שטר חוב על אחרים א"ל *אביי אלא מעתה רישא דקתני שמי כשמך פסול לגרש בו שני הוא דלא מצי מגרש ביה הא ראשון מצי מגרש ביה והא אמרינן *ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב אלא מאי אית לך למימר בעדי מסירה ור׳ אלעזר היא הכא נמי בעדי מסירה *ור׳ אלעזר היא/ אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף ראשון נמי פוסל *ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל כל מקום ששנו חכמים "גט פסול" = פסול ופוסל, "חליצה פסולה" = פסולה ופוסלתה מן האחין במערבא אמרי משמיה דר׳ אלעזר "שמאל, ולילה" פסולות ופוסלות

דברים כד / שם

קטן

לאיזו שארצה אגרש פסול לגרש בו. דאין ברירה דלא אמרינן הוברר הדבר דבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי נכתב לשמה: **גמ׳ אלא רישא.** דתני איש פלוני גירש פלונית כו׳: **במאי.** אי לאו הכי דאותו פלוני כתב לגרש את אשתו ונמלך: **לספלמד.** לכתוב גיטין: **מקרין.** הגדולים מקרים לתלמידיהם כך וכך כשיבא גט לפניך כתבהו והכירו שם איגש בעלמא אלמא בתלמידים עסקינן: **לא זה שלא נכתב לשם שום גירושין.** אלא להתלמד: **אלא אף זה שנכתב לשם גירושין.** גמורין ונמלך פסול: **ולא זה בלבד שנכתב שלא לשם גירושין.** של אדם זה פסול אלא אף זה דהיו לו שתי נשים שנכתב לשם גירושין דהאי גברא פסול הואיל ונכתב שלא לשם גירושין של זו: **וסיפא.** מאי קמ"ל הא אשמעינן כבר דגירושין דידיה ודידה בעינן: **דאין ברירה.** דלא תימא הוברר דבשעת כתיבה נמי דעתיה אהא והיכא גירושין דידיה ודידה: **הא גדולה מצי מגרש.** וכי מפקא ליה לא חיישינן לאיסור אשת איש למימר שמא לא לזו ניתן אלא לחברתה ונפל מידה ומצאתו זו דהואיל ונקיטא ליה לגיטא בידה בדידה מחזקינן לה: **מוציאין שטר חוב.** אחד מהן שהוציא שטר חוב על אחרים אין הלוה יכול לומר "לא ממך לויתי אלא מפלוני ששמו כשמך וממנו נפל ולאו בעל דברים דידי את" אלא כיון דהאי תפיס לשטרא גבי ביה: **רישא דקתני כתב לגרש כו׳.** שאף שמות הבעלים שוין תידוק נמי הא ראשון שנכתב לשמו מגרש ביה וכי מפקא ליה לא אמרינן משום חומרא דאשת איש שמא לא בעלה של זו כתבו אלא האחר: **הא אמרינן.** במתני׳ דגט פשוט בב"ב (דף קעב.) שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב דאמר ליה "לא אני לויתי ממך אלא חברי לוה ממך ומסר לך שטר זה" דאע"ג דפליגי תנאי התם במוציאין שטר חוב על אחרים ולא חיישינן *לנפילה מודו דאין אחרים מוציאין עליהן כדפרישית, הכא נמי לימא לא בעלה כתבו אלא יוסף בן שמעון אחר כתבו לאשתו ונמלך ולא גירשה והשליכו לאיבוד מדעת ולקחתו זו שהיא רוצה להתגרש: **בעדי מסירה.** שמכירים את שניהם ומעידין שראו שזה מסר לזו אבל בעדי חתימה לא כדאמרינן שמא נמלך זה שכתבו וחתמו ולא גרש את אשתו ומסרו לזו אשת חבירו: **הכא נמי בעדי מסירה.** וליכא למיחש שמא לחברתה נמסר אבל בעדי חתימה לעולם אימא לך דחיישינן שמא את חברתה גירש וחיישינן לנפילה וגבי שטרי חוב נמי אין יכולין להוציא שטר חוב על אחרים דחיישינן לנפילה: **כולן.** כל הגיטין השנויין במשנתנו אע"פ שפסולין לגרש להתירן לינשא: **פוסלין.** הן אותה מן הכהונה אם בעלה כהן נפסלה עליו משום גרושה: **חוץ מן הראשון.** שלא נכתב לשם גירושין כלל אבל הנך בתראי פסלי דריח הגט פוסל בכהונה דתניא בפרק בתרא (לקמן דף פב:) האומר לאשתו "הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם" פסולה מן הכהונה שנאמר "ואשה גרושה מאישה" = אפילו לא נתגרשה אלא מאישה, ולאחרים לא הותרה, פסולה לכהונה: **אפילו ראשון.** דריח גט הוא: **חליצה פסולה ופוסלתה.** כל מקום ששנינו ביבמות "חליצה פסולה" פסולה להתירה לשוק אבל פוסלת היא אותה מן האחין שלא תתייבם עוד דקמו עלה בלאו שלא בנה שוב לא יבנה דלא כתיב "אשר לא בנה את בית אחיו" אלא "אשר לא יבנה" (דברים כה) כיון שחלץ שוב לא יבנה: **שמאל.** "חלצה בשמאל" אמרינן ביבמות (דף קד.) פסולה וכן "חלצה בלילה" = פסולה: **ופוסלות.** דשם חליצה עלה אלא שלא נעשית בהכשירה דיליף "רגל"-"רגל" "ממצורע" דכתיב "ימנית", ולילה נמי נפקא לן התם:

קטן

בקמייתא דפסול דהוה אמינא דהאי הוא דכי איכתיב לשם רחל לא הדר איכתיב לשם לאה אבל סופרים להתלמד עשויים הכי נמי דכשר דהכי אמרינן בפ"ק דעירובין (דף יג.) דאע"ג דאין מגילתה כשרה להשקות בה סוטה אחרת תורה אע"ג דלהתלמד עבידא הכי נמי דמוחקין וי"ל דלהתלמד דהכא לא חשיב לשמה כמו להתלמד דספר תורה דסופרים העשויים להתלמד אין כותבין כלל לשם הכשר דגט אבל ס"ת כותב בסתם לכל מה שצריך לעשות בו ומיהו אפ"ה כריתות של ס"ת אין כשר לגרש בו כדפירשנו לעיל (דף כ.) אי נמי י"ל דמ"מ שייך למתני יתר מיכן כיון שיש סברא אחת בסופרים מקרין לפסול טפי מבנמלך וא"ת בהכותב טופסי גיטין* ה"ל נמי למיתני יתר על כן דהא מכל הגי לא מצי למידק בריש זבחים (דף ב:) דסתמא פסול דלאו לשמה קאי אלא מההיא דהכותב טופסי גיטין לאודא וי"ל דההיא בבא דטופסי גיטין לא תנא כלל לאשמועינן דסתמא פסול אלא אשמועינן דשרו רבנן לסופר לכתוב הטופס מפני התקנה:

לאיזו שתרצה אגרש בו פסול. בגמרא מפרש משום דאין ברירה ואומר ר"י דאפי׳ מאן דסבר בעלמא יש ברירה הכא מודה משום דוכתב לה לשמה משמע שיהא מבורר בשעת כתיבה וכן משמע בגמרא דקאמר אי איתמר בהא בהא קאמר ר׳ יוחנן דאין ברירה משום דבעינן לה לשמה" משמע אע"ג דבעלמא יש ברירה הכא פסול משום דכתיב "וכתב לה":

בעדי מסירה ור׳ אלעזר היא. אבל לר׳ מאיר בעינן שיהא מוכח מתוך החתימה שנכתב לשם זה האיש ואשה זו ולא מהני עדי מסירה וההיא דהמגרש (לקמן פו:) שנים ששלחו ב׳ גיטין ושמותיהן שוין (א) טתן שניהם לזו ושניהם לזו וקאמר ר׳ ירמיה בגמרא הא דלא כר׳ אלעזר משמע דכר׳ מאיר ניחא התם מיירי כדפרשי׳ לעיל כשכתבו דורות או סימן או כהן שניכר מתוך החתימה ועדי מסירה אין מכירין באבותיהן או בסימן הכתוב וא"ת למאן דחיים לקמן בפרקין (דף כז.) לשני סוירי ולשני יוסף בן שמעון אע"ג דלא הוחזקו א"כ לר"מ יפסלו כל הגיטין דלא משכחת תו שום גט שיהא מוכח מתוכו ואומר ר"י דדוקא בגט הנמצא הוא דחיים שמא מאחר נפל אבל חשיב שפיר מוכח מתוכו כיון דלא הוחזקו אלא סוירי א׳ ויוסף בן שמעון אחד ואם תאמר דתנן בפרק גט פשוט (ב"ב דף קסז:) כותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו ופריך בגמרא וליחוש לשני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת דלמא ממטי לה גיטא לאיתתיה דהאיך ומשני הכי אמר רב שני יוסף בן שמעון הדרים בעיר אחת אין מגרשין אלא זה בפני זה והשתא היכי מיירי אי בלא הוחזקו הא מסקינן לקמן דלא חיישינן ואי בהוחזקו א"כ לר"מ אפי׳ זה בפני זה אין מגרשין עד שיכתבו כהן או דורות או שום סימן ואז ליכא למיחש למידי ואי לר׳ אלעזר הא עדי מסירה ידעי שפיר אם זו היא אשתו או לאו כדקאמר הכא ואומר ר"י דאין עדי מסירה מדקדקים לראות אם זו אשתו כיון שמכירים שמו ושמה וכתוב בגט שמו ושמה ולא חיישי׳ שמא יתננו לאשת חבירו ששמו כשמו ושמה כשמה וגם לא מסקי אדעתייהו להבחין אם יש יוסף בן שמעון אחר בעיר וכשבאה לב"ד להתירה להגשא מעידים עדי מסירה בפני ב"ד שראו שבעלה נתן לה גט אע"פ שלא דקדקו אם היא היתה אשתו ולהכי פריך ניחוש דלמא ממטי לה גיטא לאיתתיה דהאי דאפילו אין יודעין הכותבין אם הוחזקו אין להם לכתוב דזימנין דהוחזקו ולא ידעי ומשני שני יוסף כו׳ אין מגרשין אלא זה בפני זה וכשבאה לבית דין להתירה שיילי ב"ד לעדי מסירה אם היו שם שני יוסף בן שמעון ולא רצה לתרץ דאין מגרשין אלא א"כ מכירין עדים שזו היא אשתו דאין זו תקנה טובה דאם כן בטורח ימצאו עדי מסירה:

קטן

ג א מיי׳ פ"ג מהלכות גירושין הלכה ג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף ג:

ד ב מיי׳ שם הלכה ד טור ש"ע שם סעיף ד:

ה ג מיי׳ שם הלכה א טור ש"ע שם סעיף א:

ו ד ה מיי׳ פכ"ד מהל׳ מלוה ולוה הל׳ ח סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי׳ מט סעיף ז:

ז ו מיי׳ פ"ד מהל׳ יבום הל׳ טו יט סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף כה:

[זבחים ג.]

[שם ב:]

[לעיל כ: וש"נ]

[עירובין לו: וש"נ]

[יתכן לגיות רבה עי׳ תוס׳ יבמות קטו. ד"ה מאי אמרת]

[ב"ב קעב.]

[לעיל ע: וש"נ]

לנפילה מיד מודו כב"ג רש"ל

הגהות הב"ח

(א) תוס׳ ד"ה בעדי וכו׳ ושמותיהן שוין ונתערבו טתן:

תוספות רי"ד

מצאו בן עירו ואמר לו שמי כשמך ושם אשתי כשם אשתך פסול מלגרש בו: יתר מיכן היו לו שתי נשים ושמותיהן שוין כתב לגרש את הגדולה לא יגרש בו את הקטנה יתר מיכן אמר ללבלר כתוב איזה שארצה אגרש פסול מלגר׳ בו. קול סיפרים פי׳ כותבי גיטין. יותר מיכן בגמ׳ מפרש מאי יתרא דכולהו: ונמלך. חזר מלגרש בו גדולה וקטנה לאו דוקא לאיזו שארצה אגרש פסול מלגרש בו דאין ברירה דלא אמרי׳ הוברר הדבר שבשעת כתיבה היה דעתו לזו והרי דעתו לשמה: ואלא רישא במאי אמר רב פפא בסופרים העומדים להתלמד עסקינן דיקא נמי דקתני סופרים מקרין ולא קתני סופרים קורין ש"מ: מאי יותר על כן תנא דבי ר׳ ישמעאל לא זה שלא נכתב לשם גירושין אלא אפילו נכתב לשם גירושין. ולא זה שנכתב שלא לשם גירושין דידיה אלא אפילו זה שנכתב לשם גירושין דידיה פסול ולא זה שלא נכתב לשם גירושין הא אלא אף זה שנכתב לשם גירושין הא פסול וסיפא הא קמ"ל דאין ברירה: אמר רב כולן פוסלין בכהונה חוץ מן הראשון ושמואל אמר אף הראשון נמי פוסל:

* נ"ל דהמגרש הוא צריך לכתוב כדכתיב "וכתב ... ונתן"

* אביי יחלוק על מסקנת רבא ויסיק דבעינן (יוסף בן שמעון) להוציא שטר חוב על אחרים. (עי׳ תוס׳ ד"ה הכי נמי)

לאחר הסוגיה - להראות שאחרי הסוגיה מאמינים ההדעות לגבי הגיטין שבמשנתנו אינו קשור ישירות לגישה שבמשנתנו

נושא
הסבר המשנ׳ - מה כל דוגמא נוספת של המשנ׳ מחדשת
מבנה

הבלטת כל שלב

אי כתב - מה הייתי לומד מהפסוק ללא כתוב כל המקרא

נושא/מבנה

דיוקים מן המשנ׳ - האם ניתן ללמוד מדיוקים אלו הלכות לגבי ב׳ יוסף בן שמעון הדרין בעיר אחת ושטרותיהן
א) בן מוציאים על אחרים
ב) אחרים מוציאים עליהם

נושא/מבנה

4 דעות אם הגיטין הפסולים במשנתנו יכולים לפסול לכהונה

להבליט מחלוקת מקומי בין שמואל ומדרבא בעניין חליצה פסולה